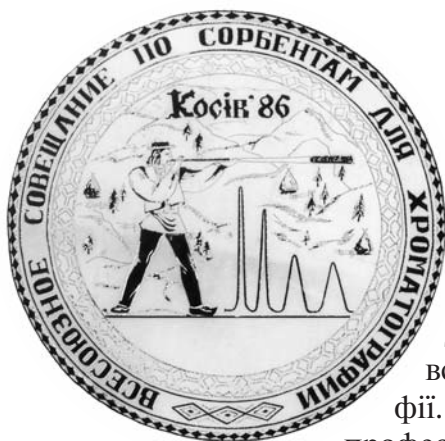

ХРОНІКА

О.С.БАНАХ

До 20-річчя Всесоюзної наради зі сорбентів для хроматографії

(21— 24 жовтня 1986 р.)

Передісторія цієї наради почалася з другої половини літа 1979 р., після отримання листа від проф. Карла Сакодинського (заступника голови Наукової ради з хроматографії при Академії Наук СРСР), який повідомив, що в розмові з проф. Теймуразом Андронікашвілі у чеському місті Карлові Вари, зродилася думка про доцільність проведення у Львові всесоюзної конференції зі сорбентів для хроматографії. Із цією пропозицією незабаром були ознайомлені професори Львівського медичного інституту Ірина Даценко та Василь Крамаренко, на кафедрах яких тоді проводилися інтенсивні хроматографічні дослідження, а тому вони гаряче підтримали цю ідею.

Було вирішено розпочати листування з Міністерством охорони здоров'я і домогтися його згоди на попереднє планування та здійснення такого наукового форуму. Однак бюрократична машина працювала надто неефективно, і тому бажаного результату тоді не було досягнуто. Можливість скликання конференції постійно гальмувалася; крім того радянські бюрократи погоджувалися з проведенням її тільки у статусі наради, і не у Львові. Реально було організувати конференцію в місті Березани на Тернопільщині, проте завадила відсутність дозволу на опублікування збірника наукових матеріалів. Проблему розв'язала випадкова зустріч із працівником туристичної бази в місті Косові на Івано-Франківщині.

Заходами ентузіастів Львівського медичного інституту (тепер Національного медичного університету імені Данила Галицького) було створено ядро оргкомітету, до якого входили львів'яни і представники з інших міст: К.І. Сакодинський (голова оргкомітету), О.С.Банах (заступник голови), Ю.М.Бугай, С.Г.Бабаян, Г.В.Лисичкін, В.І.Трубников, Р.І.Баранський, І.Я.Голос, В.Л.Івченко, А.С.Николук, Л.І.Паніна, В.Й.Роговик, І.М.Смоленський, О.З.Тимкевич, Л.М.Чарнецька, І.П.Юдіна. Нараду було заплановано провести на туристичній базі "Карпатські зорі" в Косові у травні 1986 року. Але вплив чорнобильської катастрофи дався взнаки і тут: довелося терміново повідомляти майбутніх учасників про перенесення дати на пізніший термін, позаяк місця на турбазах у той час були віддані потерпілим від аварії на ЧАЕС. Лише у жовтні 1986 року стало можливим скликання наради. До того часу було опубліковано програму [1] і тези [2] надісланих доповідей. У нараді взяли участь 150 осіб із України, Грузії, Росії, Білорусі, Молдови, Литви, Латвії, Естонії, Вірменії, Азербайджану та Узбекистану. До програми увійшли 120 усних і 137 стендових доповідей, що стосувалися синтезу, дослідження властивостей і застосування сорбентів для різних видів хроматографії. У матеріалах наради збереглися списки

учасників та касетні записи їх виступів. До Косова прибули 39 учасників з України, зокрема зі Львова 20 осіб: О.С.Банах, Р.І.Баранський, А.В.Гайда, І.Я.Голос, Л.І.Даниліна, Т.В.Даниш, В.Л.Івченко, І.М.Кріп, Б.Р.Коцай, Ю.В.Магеровський, М.В.Мендюк, В.А.Монастирський, М.А.Петрівська, В.Й.Роговик, Д.Ю.Роговський, І.М.Сагайдак, А.З.Тимкевич, Н.В.Фартушок, Л.М.Чарнецька, З.М.Яремко. Із Києва прибуло 8 осіб: Л.О.Белякова, С.В.Бондаренко, А.І.Жукова, З.А.Климак, А.Н.Король, Л.С.Лисюк, А.К.Трофимчук, Г.В.Філоненко. 7 учасників приїхало з Івано-Франківська: І.М.Замулінський, В.Й.Ізбенко, Т.М.Корчинська, В.О.Плужникова, І.М.Смоленський, В.Р.Підуфалий, В.С.Шевчук. По одному делегату прибуло з інших міст: Ю.С.Берлізов (із Дніпропетровська), І.М.Жибак (із Тернополя), І.І.Меркун (з Калуша), Л.Й.Роговик (із Кам'янця-Подільського).

Найбільш представницькою була делегація з Росії — 88 учасників, зокрема з Москви та Московської області 42 осіб: К.В.Алексєєва, В.Р.Алішєєв, К.П.Белая, Л.Д.Белякова, А.І.Браславська, С.Н.Бубенщикова, З.Ю.Буличова, С.А.Волков, К.Р.Гольдштейн, М.Н.Громова, В.А.Даванков, Л.І.Дерновая, Є.В.Загоровська, Н.Ф.Зеленкова, В.А.Іванов, Л.Б.Іциксон, І.В.Козакевич, А.А.Карпукін, Г.В.Кудрявцев, Б.В.Кузнецов, М.Х.Лунський, В.Е.Маркович, В.И.Назарова, И.Л.Пайзанська, Л.І.Паніна, Н.П.Платонова, П.Г.Румянцев, К.І.Сакодинський, Н.Н.Сенін, Л.Н.Симонова, Д.Н.Соколов, Є.Ю.Сорокіна, С.М.Староверов, Ю.А.Султанович, Н.В.Труханова, В.Н.Целиков, Н.І.Чувилєєва, С.І.Шершньова, Ю.А.Ельтеков, Н.А.Ельтекова, Л.Л.Юдіна, С.Ф.Ющенко. Із Горького (тепер Нижнього Новгорода) та області прибуло 17 осіб: Т.Б.Гвоздюкова, А.Л.Глюкман, А.Є.Єжелева, Л.А.Іванова, Н.Т.Карабанов, С.І.Кірш, А.В.Мамаєва, М.В.Ніколаєва, Т.В.Нестєрова, Л.П.Прохорова, В.В.Семенов, Р.І.Сидоров, Л.І.Слюсарєва, Г.А.Терещенко, І.В.Фадєєва, Н.Ю.Шапошникова, Т.Н.Шувалова. Делегація з Ленінграда (тепер Санкт-Петербурга) нараховувала 11 осіб: А.П.Башкович, А.Г.Болдирєв, А.В.Дмитренко, Л.І.Ковтуненко, Н.М.Макеєва, Е.І.Новицька, І.І.Папцова, В.С.Пірогов, М.В.Сидоренко, Л.Я.Соловійова, Н.Е.Шадріна. Із Казані були 4 учасники: І.Н.Алікіна, Н.В.Захарова, Ф.З.Зінінська, В.Ф.Новикова. По 2 учасників представляли міста: Іваново — Н.Б.Кузнецова і В.А.Смирнов; Калінін (Твер) — Т.И.Баскакова та Т.А.Крендельова; Новокуйбишевськ Самарської області — Ф.І.Лаптева та В.М.Пожидєєв; Омськ — Л.І.Ланг та Г.І.Раздьяконова; Тулу — Н.В.Новорусская та В.Г.Пастушенко. По одному делегату прибуло з Іркутська — О.Г.Вокіна, з Пермі — В.В.Лариков, зі Саратова — Л.А.Верещагіна, з Тюмені — В.А.Овчинникова. Із Грузії (Тбілісі) прибуло 6 осіб: Н.М.Делаберідзе, Д.В.Какулія, А.Ю.Крупеннікова, Ш.Д.Сабелашвілі, Л.Г.Еприкашвілі, Б.Г.Чанкветадзе; з Естонії (Таллінн) — 5 осіб: М.Е.Вахер, А.П.Колліст, І.В.Нечаєв, Р.І.Палвадре, К.Е.Труус; з Латвії (Рига) — 4 особи: А.А.Андерсон, І.А.Барене, А.А.Рупліс, В.Д.Шатц; з Узбекистану — 4 учасники: Ш.У.Абдуллаєв та М.І.Азімова із Ташкента, Х.Ш.Мамадіярова та Н.К.Мухамадієв із Самарканда; з Білорусі (Мінська) — 2 осіб: В.І.Куликов та А.Л.Перцовський. По одному делегату представляли Азербайджан (Баку) — А.А.Ефендієв та Молдову (Кишинів) — В.Н.Ретунський.

У вівторок 21 жовтня 1986 р. від імени оргкомітету О.С.Банах українською мовою відкрив і привітав учасників наради. Від місцевої влади виступила Марія Крутофіст та ознайомила з історією, господарським і громадським життям гуцулів на Косівщині. Із програмною доповіддю "Перспективи забезпечення сорбентами для різних видів хроматографії" виступив професор Карл Сакодинський (Москва). Велика група представлених робіт (47 доповідей) стосувалася вивчення цеолітів. Огляд праць, виконаних в Інституті фізичної та органічної хемії АН Грузії під керівництвом акад. Г.В.Цицишвілі та Т.Г.Андронікашвілі був поданий проф. Адою Крупенни-

ковою. Низка доповідей представників Львівського медичного інституту була присвячена модифікаціям адсорбентів, зокрема природних і синтетичних цеолітів типів X, Y, L, у яких катіони натрію заміщувалися на йони лужних і лужноземельних металів, срібла та міді. Їх рекомендовано для визначення забруднень довкілля, а також для сільського господарства. Синтезові і дослідженням властивостей полімерних сорбентів та їх застосуванню для газової хроматографії було присвячено 29 доповідей, підготованих під керівництвом проф. К.І.Сакодинського. З оглядом цих робіт виступила його співробітниця Л.І.Паніна. Цікавою виявилася доповідь Н.М.Макеєвої про застосування полімерного сорбенту "гелевін" для лікування ускладнених і гнійних ран, опіків. Цікавим було повідомлення про створення ефективного адсорбенту "бентон-80" під керівництвом Ю.М.Тарасевича у Києві. Доповідь В.С.Пирогова і Г.В.Самсонова стосувалася створення гетеросітчастих біосорбентів для хроматографії фізіологічно активних речовин. І.І.Папцова повідомила про створення афінного сорбенту для виділення та очищення вірусів і білків. В.Д.Шатц запропонував проводити стандартизацію комплексу сорбційних властивостей колонок у високоефективній рідинній хроматографії. Кількісну оцінку адсорбційних властивостей носіїв із нанесеною бінарною рідкою фазою подано А.А.Андерсоном. У 20 доповідях розглядалися питання вибору нерухомих фаз для розділення речовин методом газо-рідинної хроматографії. Для підбору рідких фаз при розділенні речовин Р.І.Сидоров рекомендує використовувати кореляцію між затриманням сорбату і хроматографічною полярністю рідкої фази. Властивості і застосування вітчизняних силосанових нерухомих фаз розглянуто в доповідях К.Сакодинського зі співавторами. У низці робіт, поданих із Нижнього Новгорода, показано підвищення ефективності колонок, заповнених колоїдними сорбентами на основі аеросилу. Біля сотні доповідей, переважно стендових, присвячено методам аналізу конкретних сумішей із застосуванням різних методів хроматографії.

Учасників наради, яка тривала 4 дні, крім суто наукової, чекала також насичена культурна програма: концерт самодіяльного оркестру народних інструментів Косівського районного будинку культури під керівництвом заслуженого працівника культури України Дмитра Біланюка, екскурсії в Карпати, відвідання музею Івана Франка у Криворівні [3; 4]. З великим інтересом переглянуто документальний фільм про життя та наукову діяльність засновника вітчизняної хроматографії Михайла Цвіта, створений за ініціативою К.Сакодинського, а також фільм про архітектурні пам'ятки Львова, знятий за участю Віри Івченко та її синів.

Нарада дала змогу укріпити контакти з провідними вченими з різних республік [5], а також стимулювала наукові пошуки молодих дослідників.

Список літератури:

1. Програма Всесоюзного совещания по сорбентам для хроматографии (г.Косов, 21-24 октябрь 1986 г.).— М.,1986.— 24 с.
2. Всесоюзное совещание по сорбентам для хроматографии. Тезисы докладов.— М.,1986.— 156 с.
3. Никифоров В. Пишу кольором // Газ. "Радянська Гуцульщина".— 30.10.1986 р.— С.3.
4. Банах О.С. Всесоюзная нарада зі сорбентів для хроматографії — вперше на Прикарпатті // Медичні кадри.— 20.11.1986 р.
5. Андерсон А.А. Всесоюзное совещание по сорбентам для хроматографии // Известия АН Латвийской ССР. Серия химии.— 1987.— № 3.— С.302-307.